

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในบริเวณน้ำตกแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในน้ำตกแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในน้ำตกแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่บริเวณประตูทางเข้า จำนวนทั้งสิ้น 400 ราย โดยสามารถสรุปผล อภิปรายผล มีข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในน้ำตกแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในน้ำตกแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ นั้นโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยกับประเด็นต่างๆ ซึ่งพบว่าปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ถึงแม้ว่า ป่าไม้และน้ำตก จะสามารถเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตามควรที่จะมีการดูแล และอนุรักษ์เอาไว้ ร่องลงมา ได้แก่ นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือ ข้อห้ามต่างๆ ในการเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งสำหรับการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และควรสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการปกป้องดูแล รักษา ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่อย่างยั่งยืน และทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการป้องกันเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางในการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในน้ำตกแม่สา อำเภอมะแมร์ จังหวัดเชียงใหม่ คือ ทางอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ควรมีการกิจกรรมที่เสริมสร้างความตระหนัก และจัดให้มีสื่อข้อมูลข่าวสารที่ส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติ มีกำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เข้มงวดมากขึ้น พร้อมทั้งควรสนับสนุนให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนัก

จากคำถามการวิจัยที่ว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกันมีผลทำให้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ทั้งเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันจะมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในบริเวณน้ำตกแม่สา อำเภอมะแมร์ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

จากการที่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคนที่มาจากความหลากหลายทางด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทำให้มีพื้นฐานทางการท่องเที่ยวต่างกันไป จึงส่งผลให้ความตระหนักของนักท่องเที่ยวเหล่านั้นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแตกต่างกัน เพราะปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งมีทั้ง ทางกายภาพ ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญาและความถนัด มีผลทำให้พฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันไป และความแตกต่างเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของการที่จะก่อให้เกิดนักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจ มีการรับรู้ และมีจิตสำนึกต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ดังที่ ราตรี ภาธา (2521) ได้กล่าวไว้ถึงเหตุที่ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า “ความแตกต่างด้านอายุ วุฒิ เชื้อชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และนิสัยส่วนตัวของบุคคล มีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก” ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าไปเที่ยวในพื้นที่บริเวณน้ำตกแม่สา อำเภอมะแมร์ จังหวัดเชียงใหม่ มีอายุ 21-30 ปี ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลด้านกายภาพที่บุคคลในแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกันมากมาย ทั้งในเรื่องความสนใจ ความต้องการสภาพจิตใจ เช่นเดียวกับผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี

นั้นมีความสนใจที่จะไปเที่ยวบริเวณน้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ มากกว่านักท่องเที่ยวในช่วงอายุอื่นๆ

ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงสุด ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางการศึกษา การอบรม ที่ทำให้นักคนมีสมรรถภาพทางสมอง ความคิด และการตระหนักถึงปัญหาต่างๆ แตกต่างกัน อันเป็นผลจากการเรียนรู้ และการจดจำที่บุคคลได้รับจากการศึกษาในระบบ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงสุด นั้นเป็นนักท่องเที่ยวที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ดังที่ บัณฑิต จุฬาศัย (2528) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักประการหนึ่งคือ ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้าถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนัก เพราะการศึกษาขอมเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวที่สำเร็จการศึกษาระดับสูง ได้สัมผัสกับสิ่งเร้าต่างๆ มากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ผู้ที่มีระยะเวลาการศึกษาสูงจึงมีโอกาสเจอกับสิ่งเร้ายาวนานกว่า นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาสำหรับผู้ที่จะก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ที่ระบบการศึกษาจะฝึกให้คิด พิจารณาและเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ จึงอาจถือได้ว่าเป็นสิ่งเร้าที่มีรูปแบบที่ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจมากกว่า จึงเกิดการเรียนรู้และส่งผลให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาต่างๆ มากกว่าคนที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า และดังที่ วิมลพรรณ ทองเกล็ด (2541) ได้ศึกษาระดับความสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์พลังงานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏลำปาง ชั้นปีที่ 4 ที่พบว่า “นักศึกษาที่ได้เรียนวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความสำนึกต่ากว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียน และนักศึกษาที่ได้รับการณรงค์ในเรื่องการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกันมีผลทำให้มีความสำนึกแตกต่างกัน” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้ที่มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงสุด เพราะเมื่อได้รับการศึกษาจะ ทำให้เข้าใจถึงปัญหาของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักต่อปัญหาและเกิดความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จึงสามารถสรุปได้ว่า ความรู้หรือการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตระหนัก

ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเขตอนุรักษ์สูงสุด มากกว่าคนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เนื่องจากองค์กรรัฐบาล หรือ องค์กรรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่โดยตรงที่จะรับผิดชอบด้านการบริหารประเทศชาติ จึงน่าจะมีการเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ บุคลากร

ภายในองค์กร ทำให้ทุกคนที่ได้ใกล้ชิดกับแหล่งข้อมูลเกิดความตระหนักมากกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่นๆ

ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวนั้น จากผลการศึกษาเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติในระดับเป็นครั้งคราว (เฉลี่ยปีละ 1-2 ครั้ง/ปี) มีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.33 แต่นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติในระดับบ่อยๆ (เฉลี่ยปีละ 5-6 ครั้ง/ปี) มีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉลี่ยเพียง 4.20 ทั้งๆ ที่นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ การท่องเที่ยวซึ่งมีจำนวนครั้งมากกว่าเป็นผู้ที่ได้เคยเข้าไปสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ได้พบได้เห็น ได้มีประสบการณ์มากกว่า น่าจะเป็นผู้ที่มีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงกว่า ดังที่บัณฑิต จุฬาศัย (2528) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคลไว้ว่า เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนัก ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักประการหนึ่งก็คือ ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าไรหรือนานเท่าไร ก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ผลการศึกษาไม่ได้เป็นเช่นนั้นซึ่งทำให้วิเคราะห์ได้ว่าอาจจะเนื่องจากความแตกต่างจากปัจจัยด้านอื่นๆ ของนักท่องเที่ยว เช่น ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หรือปัจจัยทางการศึกษา เป็นต้น จึงทำให้ นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติในระดับเป็นครั้งคราว (เฉลี่ย 1-2 ครั้ง/ปี) มีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงสุด นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงจากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแล้ว อาจเกิดการเรียนรู้ได้ แล้วอนุมานเอาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมาเป็นความคิดรวบยอด แล้วจึงก่อให้เกิดพฤติกรรมความตระหนักว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวยังมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ ก็มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแตกต่างกันไปนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรที่จะหาวิธีเพิ่มความตระหนักแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งก็อาจทำได้โดยการให้การศึกษารียนรู้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งก่อนการเดินทางท่องเที่ยว ระหว่างท่องเที่ยวและหลังจากท่องเที่ยวแล้ว อันเป็นวิธีหนึ่งของการนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อจะทำให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวใช้อย่างต่อเนื่องไปในอนาคต และเพื่อให้ น้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่คงไว้ซึ่งความเป็น

พื้นที่คุ้มครอง เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่ดีเด่น ตลอดจนเพื่อสงวนแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยและให้ความรู้ความเข้าใจธรรมชาติ รวมทั้งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ โดยมุ่งให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่น้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่คงอยู่และเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนตลอดไปเนื่องจากมีหลายๆ ครั้งที่นักท่องเที่ยวทำลายทรัพยากร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพราะความไม่รู้ถึงสาเหตุและผลกระทบ เพราะขาดข้อมูลความเข้าใจที่ถูกต้อง

ดังที่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 6 ระบุเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติบุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. การได้รับข้อมูลและข่าวสารจากราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิทางการค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย
2. การได้รับชดเชยค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐ ในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากภัยอันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของผลพิษหรือภาวะมลพิษ อันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือโครงการใดที่ริเริ่ม สนับสนุนหรือดำเนินการโดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
3. การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่ได้พบเห็นการกระทำใดๆ อันเป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. การให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5.3 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

(1) ทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยจัดการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยวิธีต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มที่ยังความตระหนักน้อยกว่ากลุ่มอื่น

(2) ทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สา ควรจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้และการสร้างความตระหนักเรื่องการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว

(3) ทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สา ควรจัดให้มีสื่อข้อมูลข่าวสารที่ส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติสำหรับใช้เป็นข้อมูลคู่มือและอุปกรณ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ หรือการจัดบอร์ดให้ความรู้ จัดให้มีพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ หรือทำคู่มือข้อพึงปฏิบัติแจกให้นักท่องเที่ยว มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกไว้ ฯลฯ

(4) ทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สา ควรมีกำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เข้มงวดมากขึ้น และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลให้เพียงพอในแต่ละจุดสำคัญภายในอุทยานแห่งชาติ นอกจากนี้หากพบผู้กระทำผิด ก็ควรมีการลงโทษอย่างจริงจัง

(5) ทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สา ควรสนับสนุนให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยใช้บุคลากรในท้องถิ่นซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน เพื่อเป็นวิธีการเพิ่มความรู้แก่นักท่องเที่ยว

(6) การรักษาความสะอาด ควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด จัดสถานที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ และขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันรักษาความสะอาด

(7) ไม่เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงทรัพยากรการท่องเที่ยว จนเสียความเป็นธรรมชาติ สิ่งก่อสร้างต่างๆ ควรมีแต่เฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติที่เป็นจริง

(8) การออกกฎหมายหรือกฎระเบียบ เพื่อคุ้มครองทรัพยากรการท่องเที่ยว รัฐบาลจะต้องออกเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับ เช่น ห้ามล่าสัตว์ ห้ามทิ้งขยะ ฯลฯ

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษารั้งนี้ทำให้ทราบปัญหาระหว่างการศึกษารั้ง จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไปดังนี้

(1) การวัดระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อประกอบกับการใช้แบบสอบถาม

(2) ควรสร้างแบบสอบถามให้กระชับ ได้ใจความ อ่านเข้าใจง่าย เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

(3) ควรใช้การสังเกตเพื่อเลือกสอบถามนักท่องเที่ยวที่น่าจะมีความตั้งใจจะตอบแบบสอบถามจริงๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากที่สุด เนื่องจากนักท่องเที่ยวหลายๆ คน อาจต้องการความสนุกสนานในการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องการตอบแบบสอบถาม

5.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชาวไทยในน้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ทราบถึงอิทธิพลของความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อน้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่
3. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชาวไทยในน้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในน้ำตกแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่